

Ryhmäpuheenvuoro aluevaltuusto 12.11.2025

Vuoden 2025 talousarviosta esitetään -31,6 M€ alijäämäistä. Keski-Suomen hyvinvointialue ei pysty yksin, kuten valtaosa muistakaan hyvinvointialueista eivät pysty yksin sopeuttamaan talouttaan, koska lainsäädännön palveluveloitteet tulee täyttää. Olemmekin mahdottomassa tilanteessa: joko joudumme rikkomaan hyvinvointialueiden taloutta ohjaavaa lainsäädäntöä, ihmisten perusoikeutta saada tarvitsemansa lakisääteiset palvelut tai supistamaan ei-lakisääteisiä ehkäiseviä palveluja, joiden leikkaaminen lisää tulevana vuosina huomattavasti kustannuksia. Vuoden 2025 talousarvion pohjalinjaus on, että ihmisten palveluja ei leikata lakisääteisen tason alapuolelle, eikä myöskään olla lopettamassa olennaiselta osin kustannuksia säästäviä ei-lakisääteisiä palveluja. Talouden sopeuttamistoimien osalla on Keski-Suomen hyvinvointialueella edetty viisaan maltillisesti niin, että luottamus julkisiin palveluihin on ollut mahdollista säilyttää. Otamme mieluummin riskin, että joudumme perustelemaan valtiollalle miksi emme saa taloutta tasapainoon säädetyssä ajassa kuin, että menettäisimme kansalaisten luottamuksen julkisiin palveluihin.

Hyvinvointialueet tarvitsevat perusrahoituksen nostamista kestäväälle tasolle, että rahoituksen jakautumista tarpeen mukaisesti eri alueiden välillä. Hyvinvointialueiden välillä on huomattavia eroja siinä, kuinka rahoitus vastaa alueen tosiasiallista palvelutarvetta. Jyväskylän yliopiston informaatiotiedekunnan julkaisussa 110/2024 on selvitetty tätä rahoituksen epäoikeudenmukaista jakautumista ja alueiden rahoitus tulee saada vastaamaan mahdollisimman pian tosiasiallista rahoitustarvetta.

Talouden sopeuttamistoimet jatkuvat ensi vuonna aiempien suunnitelmien mukaisena sisältäen mm. palveluverkkopäätöksen toimeenpanon. Keskustan valtuustoryhmä edellyttää, että kaikissa tehtävissä päätöksissä on tehtävä huolellinen vaikutusten arviointi ja tuotava esiin korvaavat palvelut etukäteen. Vaikutusten perusteellinen ennakoarviointi tarvitaan esimerkiksi omaishoidontuen alimman maksuluokan poistamisen vaikutuksista. Mikäli leikkaus päätettäisiin toteuttaa, on varsin mahdollista, että aiottu säästö kääntyy tosiasiasa lisäkustannuksiksi. Keskustan valtuustoryhmän mielestä tällaisen negatiivisen säästön toimeenpanosta tulee luopua.

Toiminnan jatkuva kehittäminen tulee olla myös ensi vuonna keskeinen tavoite. Hyvänä esimerkkinä toteutettavista kehittämistoimista voidaan nostaa SOTE-tilannekeskuksen perustaminen, jossa sosiaali- ja terveystoimen ympärivuorokautisten päivystyspalvelujen yhteensovittamisella voidaan tehostaa toimintoja ja samalla parantaa kansalaisten palvelujen saantia ja laatua. Seuraavana välttämättömänä askeleena tulee olla mahdollisimman pian myös pelastustoimen liittyminen samaan tilannekeskukseen. Hyvänä kehittämistoimena on syytä mainita myös pitkäaikaisen perhehoidon korvausten nosto, jolloin edullinen ja inhimillinen perhehoito tulee todelliseksi vaihtoehdoksi yhä useamman kohdalla. Toimintojen alas ajaminen ilman perusteellista vaikutusten arviointia ja kehittämistoimien jatkamista ajaa talouden ja toimintojen jatkuvaan näivettymiseen ja ihmisten palvelujen heikentymiseen, joka vie pohjan strategisten tavoitteiden saavuttamiselta.

On välttämätöntä saada hoidon jatkuvuutta parannettua palvelutason parantamiseksi ja kustannussäästöjen aikaansaamiseksi. Tämän vuoksi omalääkärimalli on saatava toimintaan heti alkuvuodesta, kuten myös ammatinharjoittajamalli. Kyseessä on erittäin kannattava investointi tulevaisuuteen. Mallia toteutetaan käytännössä monilla pienillä terveysasemillamme jo nyt. Mallin laajentaminen kaikille terveysasemille aloittaen ikääntyneistä kansalaisista on mahdollista toteuttaa jo vuoden 2025 aikana. Avosairaanhoidon Keuruu-Multian alueen vastaanotto- ja palvelujen suunniteltuun ostopalveluhankintaan on sisällytettävä omalääkärimalli.

Oppilashuolto vaatii varsinkin psykologipulan vuoksi kiireellisiä toimenpiteitä, kuten myöskin lastensuojelutyön resurssien vaje varsinkin sosiaalityön osalta. Sopimuspalokuntatoiminnan tukemisen

osalta on myös siirryttävä sanoista tekoihin. Asiakasmaksujen huomattavat korotuksen maan hallituksen päätösten seurauksena vaativat vuoden aikana kokonaisvaikutusten arvioinnin, jotta voidaan toteuttaa tarvittavia toimia, mikäli vaikutukset osoittautuvat kohtuuttomiksi osalle asiakkaista.

Henkilöstö on joutunut jatkuvien yt-neuvottelujen ja jatkuvien toimintojen tehostamistoimenpiteiden puristuksessa kohtuuttomaan tilanteeseen. Yhteenvetona henkilöstövähennyksistä voidaan todeta: Johtaja- ja päällikkötehtävät vähenevät vuoden 2025 aikana 37 tehtävää. Henkilöstövähennykset hyvinvointialueella yhteensä 247-252 henkilöä/työtehtävää. On myös seurattava ajantasaisesti mittavien sijaismäärärahojen vähentämisten vaikutuksia ja tarvittaessa tehtävä tarvittavat korjaukset. Mittavat henkilöstövähennykset eivät voi olla vaikuttamatta henkilöstön työssäjaksamiseen ja työn laatuun. Vuoden 2025 aikana onkin tilanne saatava vakiintumaan niin, että jatkuvat laajat YT-neuvottelut voidaan lopettaa ja toiminnot vakauttaa.

Vuoden 2025 talousarviossa olevat talouden sopeuttamistoimien onnistuminen määrittää pysytäänkö talousarviossa myös käytännössä, eikä vain paperilla. Talousarviokirjassa esitetyt sopeuttamistoimet ovat huomattavalta osin samalla kehittämistoimia, mikä on strategiamme mukaista. Tästä kiitokset valmisteluorganisaatiolle. Henkilöstön sitoutuminen on keskeistä tavoitteiden toteutumiselle. Henkilöstön on voitava aidosti vaikuttaa käytännössä, kuinka toimintaa kehitetään, muutoin on vaarassa, että huomattava osa säästöistä jää toteutumatta ja kansalaisten palvelut ovat vaarassa heikentyä.

Jouko Nykänen

Keskustan aluevaltuustoryhmä